

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (+370 5) 266 4201, faks. (+370 5) 266 4209, el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) teikia svarstyti:

1. Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo išmokų įstatymo Nr. X-987 1, 2, 4, 6 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas);
2. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.204 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CK projektas; toliau kartu – Projektai).

Toliau lentelėje pateikta informacija apie Projektuose teikiamus pasiūlymus ir jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Projektais sprendžiama problema ir jos priežastys

1. Šiuo metu nustatytas vaiko išlaikymo išmokos dydis yra nepakankamas.

Valstybės duomenų agentūros statistiniais duomenimis, 2024 m. apie 167 tūkst. šalies gyventojų gyveno žemiau absoliutaus skurdo ribos. Absoliutaus skurdo lygis šalyje 2024 m. buvo 5,8 proc. – palyginti su 2023 m., jis padidėjo 2,2 procentinio punkto. Namų ūkiuose su vaikais absoliutaus skurdo lygis 2024 m. buvo 5,3 proc. – palyginti su 2023 m., jis padidėjo 2,2 procentinio punkto (absoliutaus skurdo lygis – 14,2 proc.). Vaikų iki 18 metų skurdo rizikos lygis 2024 m. siekė 19 proc., tai yra 2 procentiniais punktais daugiau nei 2023 m. Daugiau kaip pusė išsituokusių porų turi vaikų iki 18 metų. Dažniausiai skiriantis vienam iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, priteisiamas vaiko išlaikymas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pripažįstama, kad *orientaciniu kriterijumi, priteisiant vaikui išlaikymą būtiniems poreikiams patenkinti, pripažintinas minimaliosios mėnesinės algos dydžio (toliau – MMA) išlaikymas, tačiau šis kriterijus yra tik orientacinis ir taikytinas atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes*¹. Minimalus darbo užmokestis paprastai gali tenkinti tik minimalius, būtinuosius žmogaus poreikius, o vaiko visapusiškam vystymuisi užtikrinti turėtų būti tenkinami ne tik jo būtinieji poreikiai². Todėl kiekvienu atveju vaikui išlaikyti reikalinga suma turi būti nustatoma atsižvelgiant į tėvų finansinius pajėgumus (turimą turtą, pajamas, turimų išlaikytinių skaičių, sveikatą ir pan.) ir kiekvieno vaiko poreikius (sveikatą, gabumus, kurie turi būti lavinami, ir pan.). Nuo 2025 m. sausio 1 d. MMA, atskaičius mokesčius, yra 777 eurai – po 388,50 euro iš kiekvieno tėvo.

Vaiko išlaikymo išmoka, kuri, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo išmokų įstatymu, vienam vaikui per mėnesį negali būti didesnė negu 1,8 bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžio, nuo 2025 m. sausio 1 d. yra 126 eurai per mėnesį.

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-71/2010.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16-706/2016, 32 punktas.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2025 m. rugpjūčio mėn. duomenimis, vaiko išlaikymo išmokas šiuo metu gauna apie 17 000 asmenų, vidutinis vaiko išlaikymo išmokos dydis – 121 euras, 2024 m. šioms išmokoms mokėti buvo panaudota 20 172,9 tūkst. eurų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų.

Vaiko išlaikymo išmokos didinimas yra viena iš priemonių, galinčių padėti stiprinti šeimų, kurios patiria ekonominių sunkumų, finansinį saugumą, mažinti vaikų, augančių nepilnose šeimose, skurdo riziką ir skatinti socialinę įtrauktį, užtikrinant, kad vaikai turėtų lygias galimybes augti sveikoje ir saugioje aplinkoje. Siekiant šių tikslų, keistinas Vaikų išlaikymo išmokų įstatyme nustatytas vaiko išlaikymo išmokos dydis.

2. Praktikoje nustatyti tikslintini Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatų aspektai:

2.1. Vaikų išlaikymo išmokų įstatyme vartojama terminija nedera su Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų sandaros įstatymo terminija.

2.2. Pagal Civilinio kodekso 3.204 straipsnio 2 dalį, valstybės teikiamo išlaikymo dydį, tvarką ir sąlygas nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Pažymėtina, kad nurodytas valstybės teikiamo išlaikymo, t. y. vaiko išlaikymo išmokos, dydis ir teisės į jį sąlygos šiuo metu nustatyti įstatymo lygmeniu (Vaikų išlaikymo išmokų įstatyme). Todėl, siekiant išvengti teisės aktų kolizijos, taip pat atsižvelgiant į oficialiąją Konstitucinio Teismo doktriną, būtina keisti nurodytą Civilinio kodekso nuostatą.

2. Projektais siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio teikimo 1 punkte, parengti Projektai, kurių tikslai:

1. Siekiant suteikti didesnę finansinę paramą šeimoms ir mažinti vaikų skurdo riziką, nuo 2026 m. sausio 1 d. padidinti vaiko išlaikymo išmokos, mokamos pagal Vaikų išlaikymo išmokų įstatymą, dydį.
2. Siekiant teisinio aiškumo, mažinti teisėkūros infliaciją ir įgyvendinant subsidiarumo principą, atlikti kitus Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo ir Civilinio kodekso nuostatų techninio pobūdžio pakeitimus.

Esminiai Projektais teikiami pasiūlymai:

1. Siūloma į Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 2 dalį įtraukti nuostatas apie asmeniui nustatytą dalyvumo lygį, specialiųjų poreikių lygį bei invalidumo grupę (siūloma nuostata: „nustatytas 0–25 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – 0–25 procentų darbingumo lygis ar didelių specialiųjų poreikių lygis arba iki 2005 m. birželio 30 d. – I invalidumo grupė)“) ir pakeisti žodį „neįgalumas“ į „neįgalumo lygis“.
2. Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo 6 straipsnio 3 dalies keitimu siūloma padidinti vaiko išlaikymo išmokos dydį nuo 1,8 iki 2,5 BSI (nuo 126 iki 175 eurų) ir taip prisidėti prie skurdo rizikos mažinimo, ypač užtikrinant vaikų poreikių tenkinimą nepilnose (išsituokusiose) šeimose.
3. Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo 8 straipsnio keitimu siūloma nustatyti, kad šiuo metu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu tvirtinamus vaikų išlaikymo išmokų nuostatus tvirtintų ne Lietuvos Respublikos Vyriausybė, o socialinės apsaugos ir darbo ministras.
4. Kartu su Įstatymo projektu teikiamu CK projektu siūloma patikslinti Civilinio kodekso 3.204 straipsnio 2 dalies nuostatą, nustatant, kad valstybės teikiamo išlaikymo dydis ir teisės į jį sąlygos nustatomi įstatymu.
5. Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo 4 straipsnyje nurodytas įstatymo pavadinimas tikslintinas, vietoj jo nurodant Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymą (pagal Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų sandaros įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nurodytą įstatymo, kuriuo atitinkamiems biudžetiniams metams tvirtinami valstybės socialinių fondų biudžetai, pavadinimą).

Priimtų įstatymų įsigaliojimas

Siūloma nustatyti, kad Projektais teikiami pasiūlymai (išskyrus nuostatas, susijusias su Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo terminijos pakeitimais, kurios įsigaliojūt kitą dieną nuo priimto įstatymo paskelbimo Teisės aktų registre) įsigaliojūt 2026 m. sausio 1 d., nes jiems įgyvendinti reikės priimti įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus.

Detalesnė informacija apie Projektais teikiamus pasiūlymus ir jų pagrindimas pateikti Projektų aiškinamajame rašte.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

1. Siekiant užtikrinti sklandų Įstatymo projektu teikiamo pasiūlymo dėl vaiko išlaikymo išmokos dydžio pakeitimo įgyvendinimą ir tai, kad visiems vaiko išlaikymo išmokų gavėjams nuo 2026 m. sausio 1 d. būtų mokamos didesnio dydžio vaiko išlaikymo išmokos, kartu jiems nesukuriant pridėtinės administracinės naštos, Įstatymo projekte siūloma nustatyti priimto įstatymo taikymą apibrėžiančią nuostatą, pagal kurią iki 2025 m. gruodžio 31 d. paskirtų ir 2026 m. sausio 1 d. ar vėliau valstybės mokamų vaiko išlaikymo išmokų, įskaitant išmokas, dėl kurių skyrimo ir mokėjimo pareiškėjas kreipėsi pakartotinai, dydis nuo 2026 m. sausio 1 d. be atskiro pareiškėjo prašymo perskaičiuojamas ir likusį nuo 2026 m. sausio 1 d. vaiko išlaikymo išmokų mokėjimo laikotarpį vaiko išlaikymo išmokos mokamos taikant keičiamo įstatymo 4 straipsnyje išdėstytą Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo 6 straipsnio 3 dalies nuostatą dėl vaiko išlaikymo išmokos dydžio.

2. CK projektu teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti priimto įstatymo taikymą reglamentuojančių nuostatų nereikia nustatyti.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetinais metais bei jo finansavimo šaltinis)

1. Lietuvos Respublikos 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatyme vaiko išlaikymo išmokoms mokėti 2026 metais suplanuota 25 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų. Pritarus Įstatymo projektu teikiamam pasiūlymui, t. y. padidinus vaiko išlaikymo išmokos dydį nuo 1,8 iki 2,5 BSI, Ministerijos preliminariais skaičiavimais, iš valstybės biudžeto 2026 ir vėlesniais metais kasmet papildomai reikėtų skirti apie 10,7 mln. eurų.

2. CK projektu teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks. Sutaupyti lėšų neplanuojama.

5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės

1. Tikimasi, kad, padidinus vaiko išlaikymo išmokos dydį, sumažės vaikų, auginamų išsiskyrusių tėvų šeimose, skurdo rizika ir padidės vaikus auginančių šeimų finansinis stabilumas.

2. Kiti redakcinio pobūdžio Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo ir Civilinio kodekso pakeitimai užtikrins asmenų su negalia teisėtus lūkesčius, taip pat nurodytų teisės aktų atitiktį Konstitucinio Teismo oficialiojoje doktrinoje nustatytiems socialinės paramos teisinio reguliavimo reikalavimams.

6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas

Ministerija kasmet vertins vaiko išlaikymo išmokų gavėjų skaičių, vaikų skurdo rizikos rodiklius bei lėšų, reikalingų vaiko išlaikymo išmokoms mokėti, panaudojimą.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos³ nuostatų įgyvendinimas

Bus įgyvendinamos Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, nuostatos, kuriomis numatoma užtikrinti didesnę finansinę paramą šeimoms (177 punktas) ir kovoti su vaikų skurdu (194 punktas).

Projektais taip pat bus prisidedama prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“

³ Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“,

įgyvendinimo.	
8. Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas	
Projektais neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.	
9. Notifikavimas⁴ Europos Komisijai	
Projektai nenotifikuotini Europos Komisijai.	
10. Pranešimas⁵ Europos Komisijai dėl paslaugų teikimo laisvės	
Pranešimas dėl Projektų Europos Komisijai nėra teiktinas.	
11. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas	
Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas atliktas ir, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos ⁶ 36 punktu, pateiktas kaip apibendrinta informacija šiame teikime.	
12. Teisės aktai, kuriuos reikės priimti, pakeisti arba pripažinti netekusiais galios	
Pritarus Projektams teikiama pasiūlymams, kitų teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.	
13. Informacija apie sąvokų ir jas apibrėžiančių terminų įvertinimą Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka	
Projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Civiliniame kodekse apibrėžtos sąvokos ir jas įvardijantys terminai CK projektu nekeičiami. Įstatymo projektu keičiamos Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo sąvokos „Pareiškėjas“ apibrėžties techninio pobūdžio pakeitimas suderintas Terminų banko įstatymo nustatyta tvarka.	
14. Konsultavimasis su visuomene	
Projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (toliau – TAIS), kur suinteresuotos institucijos ir visuomenė gali pateikti pastabas ir pasiūlymus. Kitų konsultavimosi su visuomene būdų nenumatoma.	
15. Derinimas su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene	
15.1. Derinimo būdas	Projektai paskelbti TAIS.
15.2. Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, pateikę pastabų ir pasiūlymų	Projektai buvo pateikti išvadoms gauti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos antstolių rūmams, Nacionalinei teismų administracijai, Teisėjų tarybai, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai.
15.3. Derinimo rezultatai	Projektai patikslinti pagal suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus.
15.4. Apibendrinti derinimo rezultatai	Projektai patikslinti pagal Teisingumo ministerijos ir Teisėjų tarybos pastabas.

⁴ Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklį, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklį patvirtinimo“, reikalavimus.

⁵ Pagal Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo ir Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomas reikalavimus teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomas reikalavimus teikimo“, reikalavimus.

⁶ Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“.

	<p>Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Nacionalinė teismų administracija (informavo darbo tvarka) bei Lietuvos antstolių rūmai (informavo darbo tvarka) pastabų dėl Projektų neturėjo.</p> <p>Taip pat įvertintas Finansų ministerijos pasiūlymas dėl Įstatymo projekto įgyvendinimo finansinių galimybių, kurios bus įvertintos Seime svarstant 2026 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą.</p> <p>Visuomenės pastabų ir pasiūlymų dėl Projektų negauta.</p>
16. Projektų iniciatorius	
Ministerija.	
17. Projektų rengėjai	
Ministerijos Socialinio draudimo grupės vadovas Vaidotas Kalinauskas, tel. +370 686 04 337, el. p. vaidotas.kalinauskas@socmin.lt, ir Ministerijos Socialinio draudimo grupės patarėja Brigita Rudokienė, tel. +370 685 34 975, el. p. brigita.rudokiene@socmin.lt	

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.
2. Projektai, 3 lapai.
3. Projektų lyginamieji variantai, 3 lapai.
4. Projektų aiškinamasis raštas, 6 lapai.
5. Suinteresuotų institucijų išvados, 12 lapų.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Jūratė Zailskienė

Vaidotas Kalinauskas, tel. +370 686 04 337, el. p. vaidotas.kalinauskas@socmin.lt
 Brigita Rudokienė, tel. +370 685 34 975, el. p. brigita.rudokiene@socmin.lt